

Nr 3.

Av herr **Lindhagen**, om Nordens framträdande med en ny utrikespolitik.

Det är ovedersägligt, att den italiensk-abessinska tragedien nu måste avvecklas med stöd ytterst av de resurser, som ett försök till internationell rättsordning hitintills lyckats åstadkomma. Nämligen genom ett folkförbundskrig eller folkförbundets ekonomiska sanktioner, vilket också är ett krig. Någon annan utväg finnes kanske icke och den måste då begagnas. Ett hopp kan vara, att Italien övervinner sig själv och faller till föga inför de ofantliga riskerna genom vidhållandet av sitt annektingskrig.

Medkänslan med dem, som få bära krigets börda värst, nämligen de italienska och abessinska soldaterna, menige och befäl, med familjer borde ock vara en faktor att räkna med för krigets avblåsning. Världsopinionen sysselsätter sig dock mindre med denna sida av saken. Vi äro vana sedan gammalt, att en sådan upplevelse ingår i vår världsordning. Tidningarna bli snarare intressantare, ju större blodbad de kunna omförmäla.

*

Denna situation avslöjar emellertid de aktuella luckorna i detta första försök till en rättsordning. Det är för övrigt icke uteslutet, att även andra makter, vilka som helst, anse sig nödgade att kasta fredspalmen, om rättvisans gång hotar verkliga eller förmenta livsintressen samt misskund från andra stater, som för ögonblicket ha sitt på det torra, ej kan påräknas.

Italienska regeringen har nu funnit en utväg ur denna dilemma för egen del. Folkförbundets skydd, säger den, gäller endast civiliserade stater. Färgade raser, i synnerhet på »så låg ståndpunkt som abessinierna», falla ej under folkförbundets domvärjo, även om någon av misstag kommit dit. Det är en vit stats plikt att civilisera dem och dess rätt att för ändamålet till egen fördel sätta sig i besittning av deras land. Äldre annexioner och deras bibehållande även efter folkförbundets tillkomst ha ju motiverats mer eller mindre på samma sätt. Även en del s. k. europeiska minoriteter behandlas såsom mindervärdiga, om de ej låta godvilligt assimilera sig, främst genom att övergiva sitt språk.

*

De små europeiska staterna, åtminstone Nordens, äro mindre utsatta för sådana frestelser. Det beror ej på större dygd utan av en lycklig tillfällighet. Å andra sidan måste de skydda sig mot att virvlas med i de europeiska stormakternas vanskligheter. Deras vapenmakt förslår ej långt. Vi tvingas där-

för att på diplomatisk väg söka stöd och vara till tjänst för den stormakt, som för tillfället har största egna intresset av att skydda oss. Står denne i dagens konflikt uppenbarligen på rättens sida, så är det ännu bättre. Vi nordbor hålla oss därför just nu på Englands sida. Vi måste och böra också göra det.

Vi få emellertid alltid bereda oss på, att i kapplöpningen mellan stormakterna en liten stat lätt råkar hålla på orätt häst. Under världskriget gick en rörelse inom en del av Sveriges befolkning för en »modig uppslutning vid Tysklands sida». Men hur hade det avlupit? Det veta vi nu.

I den nuvarande krisen ser det ut, som om vår vadhållning förmodligen skall vara till båtнад för både oss och världen. Man kan dock aldrig vara säker. Svarta skyar av rykten och förmodanden sväva redan över det politiska spelet exempelvis om en vapenallians mellan Italien, Tyskland och Japan, ifall det italienska hotet om ett riktigt krig utbryter även i Medelhavet. Hur det då kommer att gå oss, veta vi icke. Man förundrar sig mångestädes över den tyska nationalismens manipulationer och hets för återbekommande av Sönderjylland och Memelområdet, som så rättvist frångått tyskarerna. Och å andra sidan för deras sällsamma tolerans för det italienska utomordentliga förtrycket över det erövrade tyska Tyrolen. Är det ett varsel?

Under sådana förhållanden bör väl Norden känna sig uppfordrad, att, vid sidan av sin allianspolitik nu för dagen, förbereda sig att i folkförbundet eller annorledes sträva fram mot fulländandet av en internationell rättsordning, uppbyggd såsom redan erinrats med sanningens makt. Ett sådant program blir visserligen i en värld, rest på tvedräkt, översköld såsom Sokrates uttryckte det av »en skrattande våg» från skilda håll. Men den skrattar ju bäst, som skrattar sist. Alla världshistoriens högre vägledningar utgå från ett sådant program. Och nämna det oförskräckt vid dess rätta namn. Där två eller tre äro församlade i dess namn, kunna de uträtta något till och med, om det vill sig väl, emot miljoner beväpnade. Eller som Tegnér siade efter de Napoleonska världskrigen:

»Vad våldet må skapa är vanskligt och kort
det dör som en stormvind i öknen bort.
Men sanningen lever bland bilor och svärd,
lugn står hon med strålande pannan.
Hon varnar alltjämt för den nattliga värld
och pekar alltjämt mot en annan.»

*

Det är denna statskonst, som nu måste taga vid och börja mobiliseras så gärna först som sist. Det gäller att förhindra krig. Och icke som fortfarande under ingivelse av synvillor kvacksalverivis söka tala sig till fredens rike genom förord för att organisera kriget med bibehållande av dess förnämligaste orsaker.

Man kan icke begära ett pionierande från våra europeiska stormakter för en sådan omvändelse. De äro av ödet förankrade för mycket i krigens orsaker. Vi måste förstå deras svårigheter och icke begära för mycket av dem. Här är ju också fråga endast om en evolution, men dock en evolution, som allvarligt eftersträvas. Den möjliggöres och påskyndas genom att småstaterna skapa sig »en uppgift i historien», såsom Arthur Engberg en gång sade vara särskilt Sveriges kallelse. Norden måste börja någon gång med de rätta förkunnelserna, så att till en början åtminstone en officiell diskussion därom kommer till stånd. Det ena uppslaget giver det andra. Därigenom gagnas i längden även stormakterna eller åtminstone deras folk.

Emellertid en sådan utrikespolitik kan icke nu bygga på en samling från alla småstater. Deras intressen äro för spridda och avlägsna från varandra. Norden bör här förstå sin särskilda kallelse. Den ligger samlad på ett ställe med lättare överblick över det hela. Det vore väl att i Norden då kunna inräkna även de fem stater öster om Baltiska havet, som blivit frigjorda först genom världskriget.

Finland har nyligen anmält sig trots språkstriden, vars glöd sålunda åtminstone för tillfället endast glimmar under askan. Estland, Lettland och Litauen måste vara med. De stå ock nu som 1920 med händerna utsträckta mot skandinaverna. Polens inställning är alltmer obekant. Landet vill nog gärna deltaga på något sätt i kontakten. Men dess storlek, läge och minoritetsfolk erbjuda förmodligen begripliga svårigheter.

På grund av vad sålunda anförts hemställes,

att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t hemställa om underhandlingar och överenskommelser med Nordens stater om ett gemensamt framträdande i Folkförbundet och annorstädes för en ny utrikespolitik, som ovan sägs, — dock utan att därmed avsäga oss goda förbindelser även med stormakter eller den konjunkturpolitik, som betingas av dagslägena.

Stockholm den 13 januari 1936.

Carl Lindhagen.

